

Ezgi Kaşdarma

Doktor Öğretim Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi/Fen-Edebiyat Fakültesi/Psikoloji Bölümü/Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Kütahya/Türkiye
Assistant Professor, Kütahya Dumlupınar University/Faculty of Arts and Sciences/Department of Psychology/Social Psychology Department, Kütahya/Turkey

eposta: ezgi.kasdarma@dpu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-1124-4380> - RorID: <https://ror.org/03jtrja12>

Atıf/Citation: Kaşdarma, E. 2023. Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11 (37), 108-122.

<https://doi.org/10.33692/avrasyad.1401991>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	24.06.2023
Kabul Tarihi/Accepted:	05.09.2023
Yayın Tarihi/Published:	20.12.2023

REDDEDİLME DUYARLILIĞI ile SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİDE ARACI ve DÜZENLEYİCİ ETKİLER

Öz

Sosyal medya bağımlılığı, günlük yaşam aktivitelerini aksatacak kadar yoğun bir şekilde sosyal medyanın kullanımı olarak tanımlanır. Sosyal bir ortamdaki diğerleri tarafından reddedilme durumuna karşı yüksek düzeyde hassasiyet gösterme anlamına gelen reddedilme duyarlılığı sosyal medya bağımlılığının temel yordayıcılarından birisidir. Mevcut çalışmada reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide yüz yüze iletişim yerine çevrimiçi iletişim tercihinin aracı etkisinin sınanması amaçlanmıştır. Ayrıca reddedilme duyarlılığının sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi iletişim tercihi ile ilişkilerinde cinsiyetin düzenleyici etkisi incelenmiştir. İlgili amaçlar doğrultusunda “Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği”, “Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği” ve “Genelleştirilmiş Problemlü İnternet Kullanım Ölçeğinin” çevrimiçi iletişim tercihi alt ölçeği kullanılarak 234 üniversite öğrencisinin verileriyle kavramsal modelin analizi gerçekleştirilmiştir. Önerilen çalışma modeli SPSS 24 programının Process Macro yazılımıyla incelenmiştir. Beklenildiği üzere reddedilme duyarlılığı arttıkça sosyal medya bağımlılığının arttığı ve bu ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı rolü olduğu bulunmuştur. Reddedilme duyarlılığı ile çevrimiçi iletişim tercihi arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici rolü bulgulanmış; bu iki değişken arasındaki ilişki yalnızca erkek katılımcılarda elde edilmiştir. Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı rolünün test edilmesinin yanı sıra önerilen kavramsal modelde cinsiyetin düzenleyici etkisinin ilk kez bu çalışma kapsamında sınanması çalışmanın özgün yönüdür. Mevcut çalışmada üretilen bulgular, sosyal medya bağımlılığının önlenmesi

Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler adına gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalara ve üretecek sosyal politikalara katkı sunma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya bağımlılığı, reddedilme duyarlılığı, çevrimiçi iletişim tercihi, aracı değişken, düzenleyici değişken

MEDIATING AND MODERATING EFFECTS IN THE RELATIONSHIP BETWEEN REJECTION SENSITIVITY AND SOCIAL MEDIA ADDICTION

Abstract

Social media addiction refers to using social media so intensely that it disrupts daily activities. One of the main predictors of social media addiction is rejection sensitivity, which means a high level of sensitiveness to rejection by others in the social settings. In the current study, it was aimed to test the mediating effect of online communication preference -instead of face-to-face communication- in the relationship between rejection sensitivity and social media addiction. It was also examined the moderating effect of gender on the relationships of rejection sensitivity with social media addiction and online communication preference. In line with the related objectives, the study model was analyzed with the data of 234 university students using the "Rejection Sensitivity Scale", "Social Media Addiction Scale" and the online communication preference subscale of the "Generalized Problematic Internet Use Scale". The conceptual model was analyzed with the Process Macro software of the SPSS 24 program. As expected, it was found that as rejection sensitivity increases, social media addiction increases, and online communication preference plays a mediating role in this relationship. The moderating role of gender in the relationship between rejection sensitivity and online communication preference was found; the relationship between these two variables was obtained only in male participants. In addition to testing the mediating effect of online communication preference in the relationship between rejection sensitivity and social media addiction, the moderating effect of gender in the proposed conceptual model tested in this study for the first time. The current study findings have potential to contribute to studies and social policies that aim to prevent social media addiction.

Keywords: Social media addiction, rejection sensitivity, online communication preference, mediating variable, moderating variable

Giriş

Teknolojik gelişmelerle birlikte çevrimiçi iletişim, modern insanın gündelik yaşamının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Özellikle 18-24 yaş aralığındaki genç nüfus tarafından bu iletişim türü yoğun bir biçimde kullanılmaktadır (Coyne vd., 2013: 126). Çevrimiçi iletişimin günlük yaşama entegre olması ile birlikte sosyal medya bağımlılığı genç nüfus başta olmak üzere günümüzün ciddi bir problemi haline gelmiştir (Abbasi, 2019: 426). Çevrimiçi iletişimde bulunma sıklığının psikolojik iyi oluş üzerinde nasıl bir etkisi olduğuna

dair alanyazında iki farklı görüş yer alır. Bu görüşlerden ilki, çevrimiçi ortamda diğerleriyle iletişim kurmanın kullanıcıların iyi oluşlarına zarar verdiğini savunan ve teknolojik iletişim kullanımının yabancılarla iletişime geçmeye yol açarak, yakın arkadaşlarla ilişkileri zayıflattığını öne süren yerine geçme hipotezidir (displacement hypothesis) (Kraut vd., 1998: 1028). İkinci görüş olan uyarım hipotezinde (stimulation hypothesis) ise çevrimiçi iletişimin kullanıcıların iyi oluşlarını artırdığı ve yakın çevreyle ilişkilerin kuvvetlenmesini sağladığı öne sürülür (Valkenburg ve Peter, 2007: 1170). Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, bu görüşlerden herhangi birisinin tutarlı biçimde desteklenmediği görülmektedir. İlk görüşü destekleyici nitelikteki çalışmaların bir kısmı, çevrimiçi iletişimde bulunma sıklığının psikolojik iyi oluşla negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Baek vd., 2013: 515; Caplan, 2002: 565; Maghsoudi vd., 2020: 5). Öte yandan diğer bazı çalışmalarda ise ikinci görüşü destekleyici bir şekilde, çevrimiçi iletişim sıklığı arttıkça yüksek depresyon, düşük hayat tatmini gibi olumsuz psikolojik çıktılardan azaldığı bulunmuştur (Burke vd., 2010: 1911; Morgan ve Cotten, 2003: 139; Valkenburg ve Peter, 2007: 1176).

Davis (2001: 194), patolojik internet kullanımının ne olduğuna ve bu kullanımın öncüllerine ilişkin kapsamlı bir model sunmuştur ve bu model ile çevrimiçi iletişimin hangi durumlarda olumsuz etkilere neden olduğu sorusuna yanıt sağlanabilmiştir. Araştırmacının “Patolojik İnternet Kullanımının Bilişsel-Davranışçı Modeli” olarak adlandırdığı modele göre patolojik internet kullanımı, kişinin gündelik yaşantısını aksatacak kadar yoğun bir biçimde interneti kullanması olarak tanımlanır. Artan yalnızlık düzeyi, azalan sosyal destek gibi bir takım kişisel unsurlar bireylerin patolojik internet kullanımını artıran unsurlardır. Modeldeki önerilerle uyumlu olarak yalnızlık ile artan internet kullanımı arasında pozitif yönde ilişkiler mevcuttur (Alheneidi, 2021: 6; Morahan-Martin vd., 2003: 665; Stankovska vd., 2016: 258).

Davis’in (2001: 194) önerdiği modelde tanımlanan öncül değişkenlere Caplan (2003: 629) tarafından bir ekleme yapılmıştır. Araştırmacı, “Çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etme” olarak adlandırdığı değişkenin, sosyal medya bağımlılığını yordayan önemli bir değişken olduğunu öne sürmüştür. Buna göre, yalnızlık düzeyi gibi kişiyi sosyal izolasyona iten bir takım kişisel değişkenlerin sosyal medya bağımlılığını yordadığını kabul etmiş, ancak bu ilişkide yüz yüze iletişim yerine çevrimiçi iletişimi tercih etmenin aracı etkisi olduğunu önermiştir. Başka bir deyişle, kişisel değişkenler ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide rol oynayan temel bir değişken, çevrimiçi iletişim tercihidir. Söz konusu bakış açısına göre sosyal medya bağımlılığı gibi olumsuz psikolojik çıktılardan nedeni, çevrimiçi iletişimin sıklıkla gerçekleştirilmesi değildir. Esas problem, -yüz yüze iletişim yerine- çevrimiçi iletişimi tercih etme düzeyidir.

Araştırmacının önerileriyle uyumlu biçimde, sosyal kaygıda, depresyonda, yalnız hissetmede, utangaçlıkta artış ve öz-sayıda azalma sosyal medya bağımlılığının güçlü

Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler

yordayıcıları olarak karşımıza çıkmaktadır (Caplan, 2002: 565; Caplan ve High, 2007: 41; Casale vd., 2014: 490; Lee vd., 2014: 154; She vd., 2022: 6). Öte yandan, olumsuz nitelikteki kişisel özellikler ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı etkisinin sınırlı çalışmaları sayıca sınırlıdır. Bu çalışmaların birisinde sosyal iletişim becerileri ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki negatif yönlü ilişkide çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etme, aracı değişken olarak elde edilmiştir (Caplan, 2005: 730). Caplan (2003: 637) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise genel psikolojik iyi oluş düzeyi azaldıkça sosyal medya bağımlılığının arttığı ve bu ilişkide çevrimiçi iletişim tercihindeki artışın aracı rolü olduğu görülmüştür. Diğer iki çalışmada sosyal kaygı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihi aracı değişken olarak elde edilirken (Coduto vd., 2020: 223; Shin vd., 2016: 190), bu çalışmaların birisinde ayrıca yalnızlık ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı rolü saptanmıştır (Shin vd., 2016: 190).

Yukarıda aktarılan çalışma bulguları bir arada değerlendirildiğinde, kişisel değişkenlerin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki yordayıcı gücü pek çok çalışmada incelenmiş olmakla birlikte, çevrimiçi iletişimi tercih etme değişkeninin bu ilişkideki aracı rolünün etkisi henüz yeterli sayıda çalışmada sınırlanmıştır. Mevcut çalışmada, kişisel bir değişken olarak reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide -yüz yüze iletişim yerine- çevrimiçi iletişimi tercih etmenin aracı etkisinin sınırlanması amaçlanmıştır. Reddedilme duyarlılığı, kişinin diğerleri tarafından reddedileceğini hissettiren ipuçlarına karşı aşırı hassasiyet göstermesi ve olası bir reddedilme durumuna aşırı tepki göstermesi olarak tanımlanır (Downey ve Feldman, 1996: 1327). Reddedilme duyarlılığı düzeyinin bireyci ve toplulukçu kültürler arasında farklılaştığını gösteren kanıtlar mevcuttur. Bireyci kültürlerde kişinin kendisini özerk bir birey olarak ifade edebilmesine önem verilirken, toplulukçuluk düzeyi yüksek olan kültürlerde diğerleriyle uyumlu ilişkiler kurmaya ve kendini ait olunan grubun bir parçası olarak tanımlamaya önem verilir (Hofstede, 1983: 51). Bu sınıflandırma açısından Türkiye, toplulukçuluğu yüksek olan kültürler arasında yer almaktadır (Insights, 2018). Bireyci kültürler ile kıyaslandığında toplulukçu kültürlerde reddedilme duyarlılığı daha yüksek düzeydedir (Garris vd., 2011: 1072; Hashimoto ve Yamagishi, 2013: 148). Türkiyedeki toplulukçuluk düzeyinin yüksek olduğu bilgisinden hareketle, reddedilme duyarlılığının olumsuz psikolojik etkilerinin ülkemizde incelenmesi dikkate değer bir konudur.

Reddedilme duyarlılığı, sosyal medya bağımlılığının (problemlili internet kullanımının) pozitif bir yordayıcısıdır (Demircioğlu ve Göncü Köse, 2021: 420; Fan vd., 2022: 462; Shan vd., 2021: 7). Reddedilme duyarlılığı ile çevrimiçi iletişim tercihi arasındaki ilişkinin doğrudan incelendiği bir çalışmaya ilgili alanyazında rastlanmamıştır. Mevcut araştırmada reddedilme duyarlılığı ile -yüz yüze iletişim yerine- çevrimiçi iletişimi tercih etme düzeyi arasındaki ilişkinin ilk kez incelenmiş olması, bu çalışmanın özgün bir yönüdür.

Alanyazın incelendiğinde, iki değişken arasındaki ilişkiye dair dolaylı kanıtlar sunan çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmaların birisinde reddedilme duyarlılığı ile çevrimiçi iletişim sırasında hissedilen rahatlık düzeyi arasında pozitif yönde ilişki elde edilmiştir (Davis vd., 2002: 337). Bir başka çalışmada reddedilme duyarlılığı, utangaçlığın alt bir boyutu olarak incelenmiştir (Stritzke vd., 2004: 12). Çalışmanın sonucunda beklenildiği üzere, utangaçlık düzeyi düşük olan bireylerle karşılaştırıldığında utangaçlık düzeyi yüksek olan bireylerin diğerleriyle yüz yüze iletişim sırasında deneyimledikleri utanma duygusunun daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Öte yandan çevrimiçi iletişim sırasında hissedilen utanma duygusunun düzeyi utangaçlığı yüksek ve düşük olan bireylerde eşit düzeyde elde edilmiştir.

Olumsuz nitelikteki bireysel unsurlar ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı etkisinin yanı sıra, bu değişkenler arasındaki ilişkilerde cinsiyetin düzenleyici rolü olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. İlgili çalışmalar, kişisel değişkenler ile medya bağımlılığı arasındaki ilişkilerde cinsiyetin düzenleyici etkisine dair çelişkili bulgular üretmiştir. Bu araştırmalardan bir metaanaliz çalışmasında, depresyon düzeyi ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici bir etkisi saptanmamıştır (Cunningham vd., 2021: 248). Ergen örneklemeyle gerçekleştirilen bir çalışmada, sosyal kaygı düzeyi cep telefonu kullanım bağımlılığının pozitif yordayıcısı olarak bulunmuştur ve bu ilişki erkeklere kıyasla kız öğrencilerde daha güçlüdür (Tu vd., 2022: 5). Akran zorbalığının cep telefonu kullanım bağımlılığı üzerindeki pozitif yordayıcı etkisi kız öğrencilerde anlamlı iken, erkeklerde anlamsızdır. Demircioğlu ve Göncü Köse'nin (2020: 14) gerçekleştirdiği bir çalışmada da benzer biçimde özgüven düzeyinin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki negatif yordayıcı etkisi kadınlarda anlamlı bulunurken, erkeklerde anlamsızdır: Kadınlarda özgüven düzeyi düşük olanlar yüksek olanlara kıyasla daha yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığı geliştirme ihtimali göstermektedir. Öte yandan, Chidambaram vd. (2022: 880) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveyn ihmali ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki gücünün kız ve erkek öğrenciler arasında farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre kız öğrencilerden ebeveyn ihmali düşük olanlar yüksek olanlara kıyasla daha yüksek düzeyde sosyal medya bağımlılığına sahipken, erkek öğrencilerde ebeveyn ihmali arttıkça bağımlılık geliştirme eğilimi artmaktadır. Bu çalışma ile benzer bulguların elde edildiği bir diğer çalışmada, olumsuz bir kişilik özelliği olarak uyum bozucu mükemmeliyetçiliğin internet bağımlılığı üzerindeki pozitif yordayıcı etkisi kadınlara kıyasla erkeklerde daha güçlü bulunmuştur (Yang vd., 2021: 7). Olumsuz bireysel unsurlar ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki gücünün erkeklerde daha yüksek düzeyde olduğunu gösteren bulguların olası bir açıklaması, olumsuz bireysel unsurlarla baş etmede medya bağımlılığının erkekler için daha kolay olmasıdır (Chidambaram vd., 2022: 881). Bu görüşe göre, erkeklerin kadınlara kıyasla kendilerini sosyal medyada istedikleri biçimde ifade edebilmeleri çok daha rahat olmaktadır ve özellikle karşı cinsle iletişim kurma

Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler konusunda kadınların sıklıkla toplumsal baskıya maruz kaldığı toplulukçu kültürlerde bu durum daha belirgindir. Türkiye toplulukçuluk düzeyi yüksek bir ülke olduğundan reddedilme duyarlılığının sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi iletişim tercihi ile ilişkilerinde cinsiyetin düzenleyici etkisinin incelenmesi dikkate değer bir konudur.

Yukarıda aktarılan kuramsal çerçeve ve görgül araştırmalar sonucunda, reddedilme duyarlılığının sosyal medya bağımlılığının pozitif yordayıcısı olacağı düşünülmüştür. İki değişken arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etmenin aracı etkisi beklenmiştir. Bu beklentilere ek olarak, reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi iletişim tercihi arasındaki ilişkilerde cinsiyetin düzenleyici rolü olabileceği önerilmiştir. Söz konusu beklentiler doğrultusunda çalışmanın hipotezleri ve araştırma soruları aşağı verilmiştir. Kavramsal model Şekil 1’de sunulmuştur.

H.1. Reddedilme duyarlılığı sosyal medya bağımlılığının pozitif yordayıcısıdır.

H.2. Çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etme sosyal medya bağımlılığının pozitif yordayıcısıdır.

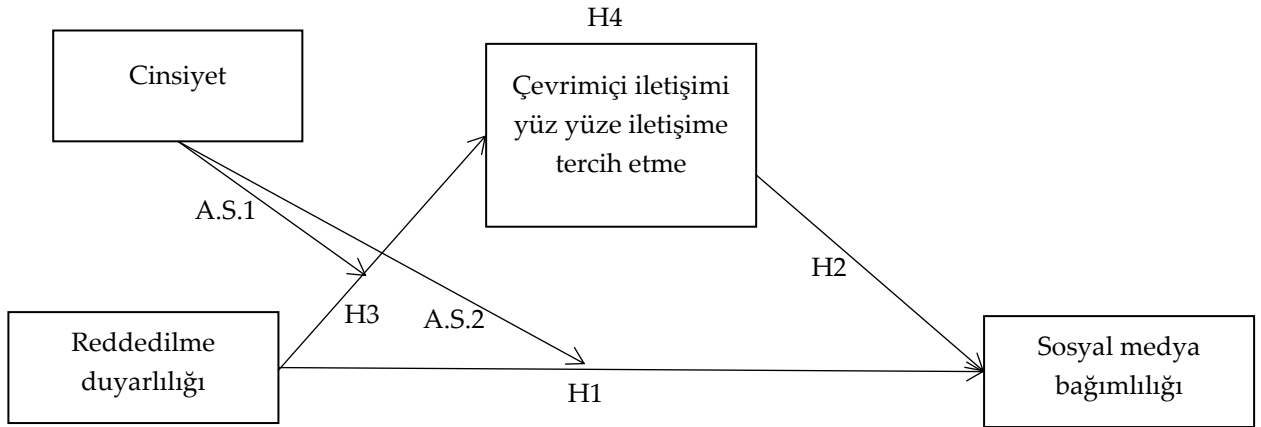
H.3. Reddedilme duyarlılığı çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etmenin pozitif yordayıcısıdır.

H.4. Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etme aracı role sahiptir.

A.S.1. Reddedilme duyarlılığı ile çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etme arasındaki pozitif ilişkide cinsiyetin düzenleyici bir etkisi var mıdır?

A.S.2. Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki pozitif ilişkide cinsiyetin düzenleyici bir etkisi var mıdır?

Şekil 1. Kavramsal Model

1. Yöntem ve Teknik

İşlem

Veri toplama işlemi öncesinde Erzurum Teknik Üniversitesinin Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan veri toplamak üzere etik kurul izni alınmıştır (Etik kurul belge onay numarası: 2200016140, tarihi: 09.05.2022). Çalışma verileri, 2022 yılının Mayıs ve Haziran aylarında çevrimiçi bir anket uygulaması (Google Formlar) üzerinden ulaşabildiğine örnekleme yoluyla toplanmıştır. Mail grupları ve çevrimiçi medya ortamları üzerinden anket linki katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmada katılımcıların kimlik bilgilerine ilişkin herhangi bir veri toplanmamıştır. Katılımcılara öncelikle bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur ve ardından ölçek formları sunulmuştur. Onam formunda çalışmanın gönüllük esasına dayalı olduğu, anket sorularının kişi üzerinde herhangi bir zarara neden olmadığı gibi çalışmayla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Araştırma hipotezleri, SPSS 24 programındaki Process Macro yazılımı kullanılarak test edilmiştir. Çalışma hipotezleri Model 4 ile sınanırken, düzenleyici etkilere ilişkin araştırma soruları Model 8 ile sınanmıştır.

Katılımcılar

Çalışmadaki katılımcı sayısı, Tabachnick ve Fidell (2013: 534) tarafından önerilen G*Power 3.1.9.2 programı ile belirlenmiştir. Böylece çalışmada yer alan katılımcı sayısı en az 250 kişi olarak hedeflenmiştir. Veriler, Türkiye'nin farklı illerinde öğrenim görmekte olan 253 üniversite öğrencisinden toplanmıştır. Uç değerlerin elenmesi işleminin ardından 234 katılımcının verileri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 85'ini erkek (%37) , 149'unu (%63) kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 18 ile 24 arasında değişmektedir (Ort.= 20.70, SS.= 1.31).

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu. Demografik bilgi formunda katılımcıların yaşları, cinsiyeti gibi demografik özelliklerine dair sorular yer almıştır.

Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği. Downey ve Feldman (1996: 1330) tarafından geliştirilen ölçüm aracı Erözkan (2004: 143) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 18 maddeden oluşan ölçüm aracında "Arkadaşımdan bana büyük bir iyilik yapmasını istemek" gibi "muhtemel hayır denilme ve reddedilme" durumlarına ilişkin maddeler yer alır. Katılımcılar ölçüm aracındaki maddeleri 6'lı Likert tipi ölçek üzerinden (1 = beni hiç endişelendirmez, 6 = beni çok endişelendirir) değerlendirmektedir. Uyarılama çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .81 bulunurken, mevcut çalışmada .90 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği. Şahin ve Yağcı (2017: 526) tarafından geliştirilen ölçüm aracı 20 maddeden oluşmaktadır. Sosyal medyanın problemlili kullanımının ölçümlendiği ölçekte "Sosyal medyayı gerçek dünyadan bir kaçış olarak görüyorum" gibi maddeler yer almaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde (1=bana hiç uygun değil, 5= bana çok

Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler uygun) bir ölçektir. Orijinal çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .94 bulunurken, bu çalışmada .87 bulunmuştur.

Genelleştirilmiş Problemlerli İnternet Kullanım Ölçeği. Caplan (2010: 1092) tarafından geliştirilen ölçüm aracı Canoğulları Ayazseven ve Cenkseven Önder (2019: 1547) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Toplamda 15 maddeden oluşan ve farklı alt boyutları bulunan ölçüm aracının mevcut çalışmada “online iletişim tercihi” alt boyutunu ölçen üç maddeye yer verilmiştir. “İnternetteki sosyal etkileşimi yüz yüze iletişime tercih ederim” gibi yüz yüze iletişim yerine çevrimiçi iletişim tercihinin ölçmeye yönelik maddelerin yer aldığı ölçüm aracı 5’li Likert tipi bir ölçektir (1= kesinlikle katılmıyorum, 5= kesinlikle katılıyorum). Canoğulları Ayazseven ve Cenkseven Önder’in (2019: 1555) çalışmasında ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .51 bulunurken, mevcut çalışmada .67 olarak hesaplanmıştır.

2. Bulgular

Çalışmadaki sürekli değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistik bilgileri Tablo 1’de ve değişkenler arasındaki korelasyonlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bilgileri

N=234	En düşük	En yüksek	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
Red. Duy.	1.42	4.17	2.98	.54	-.45	-.24
Sos. Med. Bağ.	1.20	4.30	2.58	.66	.03	-.57
Çev. İlet. Terc.	1.00	4.67	1.89	.90	.91	.03

Kısaltmalar: Red. Duy.: Reddedilme Duyarlılığı, Sos. Med. Bağ.: Sosyal Medya Bağımlılığı, Çev. İlet. Terc.: -Yüz yüze iletişim yerine- çevrimiçi iletişim tercihi

Tablo 2. Değişkenler Arası Korelasyonlar

N=234	Red. Duy.	Sos. Med. Bağ.	Çev. İlet. Terc.
Red. Duy.	1.00	.13*	.15*
Sos. Med. Bağ.	-	1.00	.29**
Çev. İlet. Terc.	-	-	1.00

Kısaltmalar: Red. Duy.: Reddedilme Duyarlılığı, Sos. Med. Bağ.: Sosyal Medya Bağımlılığı, Çev. İlet. Terc.: -Yüz yüze iletişim yerine- çevrimiçi iletişim tercihi
Not. * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$

Araştırma Modelinin Analizi

Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelendiği model anlamlı olup, reddedilme duyarlılığı sosyal medya bağımlılığına ait varyansın yüzde 13’ünü açıklamıştır [$p < .05$, $R^2 = .13$]. Reddedilme duyarlılığının tek başına sosyal medya bağımlılığı üzerindeki doğrudan etkisi pozitif yönde anlamlıdır [$B = .16$, $t = 2.017$, $p < .05$]. İlgili bulguya göre birinci hipotez (H.1) kabul edilmiştir.

Çevrimiçi iletişimi yüz yüze iletişime tercih etme değişkeninin modele aracı değişken olarak eklenmesi durumunda reddedilme duyarlılığı ile birlikte çevrimiçi iletişim tercihi

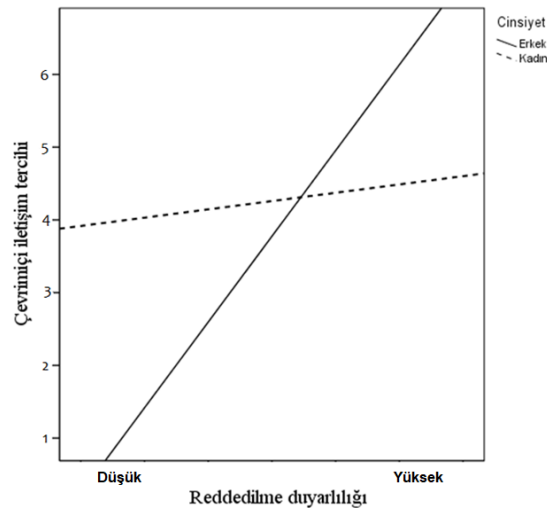

sosyal medya bağımlılığına ait varyansın yüzde 30'unu açıklamıştır [$p < .001$, $R^2 = .30$]. Çevrimiçi iletişim tercihinin aracı olduğu modelde reddedilme duyarlılığının sosyal medya bağımlılığı üzerindeki doğrudan etkisi anlamsız hale gelmiştir ($B = .11$, $t = 1.426$, $p > .05$). Çevrimiçi iletişim tercihindeki artışa bağlı olarak sosyal medya bağımlılığının arttığı saptanarak ($B = .21$, $t = 4.457$, $p < .001$) ikinci hipotez (H.2) kabul edilmiştir. Reddedilme duyarlılığı çevrimiçi iletişim tercihinin pozitif yordayıcısı olarak elde edilmiştir ($B = .24$, $t = 2.243$, $p < .05$) ve çevrimiçi iletişim tercihinin yüzde 15'ini açıklamıştır [$p < .05$, $R^2 = .15$]. Böylece üçüncü hipotez (H.3) kabul edilmiştir. Reddedilme duyarlılığının çevrimiçi iletişim tercihi aracılığıyla sosyal medya bağımlılığı üzerindeki dolaylı etkisi anlamlıdır ($B = .05$, %95 G.A = [.006, .118]). Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin tam bir aracı etkisi olduğu saptanarak dördüncü hipotez (H.4) kabul edilmiştir.

Çalışmanın ilk araştırma sorusu (A.S.1) incelendiğinde, reddedilme duyarlılığı ile yüz yüze iletişimi çevrimiçi iletişime tercih etme arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici etkisi anlamlıdır ($B = .53$, %95 G.A = [.064, 1.00]). Reddedilme duyarlılığı arttıkça çevrimiçi iletişim tercihi artmaktadır ($B = 1.12$, $t = 2.888$, $p < .05$). Düzenlenmiş aracılık modeli, düzenlenmiş aracılık indeksi üzerinden desteklenmiştir = .12 (95% G.A = [.018, .256]). Dolaylı etki erkek katılımcılarda anlamlı iken = .13 (95% G.A = [.048, .253]), kadın katılımcılarda anlamsızdır = .01 (95% G.A = [-.057, .092]). Erkek katılımcıların reddedilme duyarlılığı arttıkça yüz yüze iletişim yerine çevrimiçi iletişimi tercih etme eğilimleri artmaktadır (Şekil 2). İkinci araştırma sorusu (A.S.2) incelendiğinde, reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici etkisi anlamsız bulunmuştur ($B = .14$, %95 G.A = [-.233, .503]).

Şekil 2. Reddedilme Duyarlılığı ve Cinsiyet Etkileşiminin Çevrimiçi İletişim Tercihine Etkisi

Sonuç

Çağımızın ciddi bir problemi olan sosyal medya bağımlılığı, özellikle gençler açısından yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Artan yalnızlık düzeyi, depresyon, reddedilme duyarlılığı gibi çeşitli bireysel unsurların sosyal medya bağımlılığındaki artışı yordayan önemli değişkenler olduğu görülmektedir (örn., Caplan ve High, 2007: 41; Casale vd., 2014: 490;; She vd., 2022: 6). Alanyazındaki bulgularla uyumlu olarak bu çalışmada da reddedilme duyarlılığı sosyal medya bağımlılığının pozitif bir yordayıcısı olarak elde edilmiştir.

Caplan'a (2003: 629) göre sosyal medya bağımlılığındaki artış üzerinde olumsuz bireysel değişkenler tek başına yordayıcı etki göstermez. Davis (2001: 194) tarafından önerilen Patolojik İnternet Kullanımının Bilişsel-Davranışçı Modelinden yola çıkılarak öne sürülen bu görüşe göre, ne olumsuz kişisel özellikler ne de çevrimiçi iletişimde bulunma sıklığının kendisi sosyal medya bağımlılığı gibi olumsuz psikolojik çıktıları açıklamada yeterli değildir. Olumsuz nitelikteki kişisel özellikler ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide, "-yüz yüze iletişim yerine- çevrimiçi iletişimi tercih etme" düzeyindeki artış önemli bir aracı etki gösterir (Caplan, 2003: 630). Yalnızlık, yetersiz iletişim becerileri, kaygı gibi çeşitli bireysel değişkenler ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkilerde çevrimiçi iletişim tercihinin aracı etkisi çeşitli çalışmalarda sınıranarak doğrulanmıştır (Caplan, 2002: 565; 2005: 730; Coduto vd., 2020: 223; Shin vd., 2016: 190). Alanyazında reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasında pozitif yönde ilişkiler olduğunu gösteren çalışmalar (örn., Demircioğlu ve Göncü Köse, 2021: 420; Fan vd., 2022: 462; Shan vd., 2021: 7) olmakla birlikte, bu iki değişken arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı rolü ilk kez mevcut çalışmada incelenmiştir. Caplan'ın (2003: 630) görüşlerini ve bu görüşlerin sınıandığı çalışmaları destekleyici bir şekilde, mevcut çalışma kapsamında reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin tam aracı etkisi elde edilmiştir.

Bu çalışmayı özgün kılan bir diğer nokta, reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi iletişim tercihi arasındaki ilişkilerde cinsiyetin düzenleyici rolünün sınınanmasıdır. Çeşitli kişisel değişkenler ile medya bağımlılığı arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici rolüne ilişkin alanda çelişkili bulgular olmakla birlikte, mükemmeliyetçilik, ebeveyn ihmali gibi bireysel unsurlar ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki gücünün kadınlara kıyasla erkek katılımcılarda daha güçlü olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Chidambaram vd., 2022: 880; Yang vd., 2021: 7). İlgili bulgularla uyumlu bir şekilde reddedilme duyarlılığı ile çevrimiçi iletişim tercihi arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici rolü elde edilmiştir. Buna göre, erkek katılımcılarda reddedilme duyarlılığındaki artış çevrimiçi iletişim tercihindeki artışın yordayıcısı iken, kadınlarda iki değişken arasında anlamlı bir ilişki mevcut değildir. Bir diğer ifadeyle, reddedilme duyarlılığı yüksek olan

erkeklerin çevrimiçi iletişim tercihinde bulunma ihtimalleri daha yüksektir. Elde edilen bu bulgu, ülkemiz gibi toplulukçu kültürlerde kadınların erkeklere kıyasla iletişim konusunda (özellikle karşı cinsle iletişimde) daha fazla kısıtlandığı yönündeki görüşü (Chidambaram ve diğ., 2022: 881) destekleyici niteliktedir. Bu nedenle olumsuz bireysel özelliklerle baş edebilmek üzere çevrimiçi iletişime yönelme erkekler için daha kolay olmaktadır.

Reddedilmeye karşı tepkiselliğin (kaygı düzeyi, düşmanlık sergileme gibi) kadınlara kıyasla erkeklerde daha yüksek düzeyde olduğunu gösteren bulgular mevcuttur (Gao, 2017: 68; Romero-Canyas, 2010: 22). Bu çalışma kapsamında reddedilme duyarlılığı arttıkça çevrimiçi etkileşimi tercih etme eğilimindeki artışın erkeklerde elde edilirken kadınlarda elde edilmemiş olması, alandaki çalışmaların sonuçlarıyla uyumludur. Şöyle ki, reddedilmeye karşı kadınlardan daha tepkisel olan erkekler bu durumla baş etmek için çevrimiçi iletişimde bulunma gibi çeşitli eğilimler göstermektedir. Alandaki bulgular mevcut çalışmanın bulguları ile birlikte yorumlandığında, sosyal medya kullanımıyla ilgili gerçekleştirilecek gelecekteki çalışmalarda kültürler ve cinsiyetler arası farklılıkların göz önünde bulundurulması sonuçların yorumlanması gerekli görülmektedir.

Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici rolü elde edilmemiştir. İki değişken arasındaki ilişkide cinsiyetin düzenleyici etkisinin elde edilmemesinin olası bir nedeni, çalışma örnekleminde ağırlıklı olarak kadın katılımcıların yer almış olması olabilir. Cinsiyetin düzenleyici rolüne ilişkin elde edilen bulgular bir arada değerlendirdiğinde, erkek üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı arttıkça çevrimiçi iletişimi kullanma eğilimlerinin arttığı ancak reddedilme duyarlılığındaki artış ile sosyal medya bağımlılığı geliştirme eğilimi arasındaki ilişkinin hem erkek hem de kadın öğrenciler için benzer düzeyde olduğu sonucuna varılmaktadır.

Çalışmanın kavramsal modeli bir bütün olarak incelendiğinde, reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide çevrimiçi iletişim tercihinin aracı etkisi erkek katılımcılarda elde edilirken, kadın katılımcılarda reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Sosyal medya kullanımı, çevrimiçi iletişimle birlikte diğer birçok aktiviteyi de kapsamaktadır (medya içeriği paylaşımı, diğerlerinin paylaşımlarının takip edilmesi vb. gibi) (Shensa vd., 2021: 380). Reddedilme duyarlılığı ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişki gücünün erkek ve kadın katılımcılarda benzer düzeyde elde edilirken, reddedilme duyarlılığı ile çevrimiçi iletişim tercihi arasındaki ilişkinin yalnızca erkek katılımcılarda elde edilmiş olması; kadınların olumsuz bireysel unsurlarla baş etmede sosyal medyayı erkeklerden farklı biçimde kullandığını düşündürmektedir. Daha açık bir ifadeyle, olumsuz bireysel unsurlarla baş etmede erkekler çevrimiçi iletişim tercihi ile birlikte sosyal medyadaki diğer aktivitelere de yönelmektedir. Öte yandan kadınlar, çevrimiçi iletişimi sıklıkla gerçekleştirilmeksizin sosyal medyadaki diğer aktiviteleri gerçekleştiriyor gibi görülmektedir. Reddedilme

Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler duyarlılığı gibi çeşitli olumsuz bireysel unsurlarla baş etmede kadınlar ve erkekler tarafından hangi sosyal medya aktivitelerinin tercih edildiğinin ve bu tercihin nedenlerinin (örn., kadınlara yönelik aile baskısı gibi) gelecekteki çalışmalarda aydınlatılması yararlı olacaktır.

Araştırma örneklemini ağırlıklı olarak kadın üniversite öğrencilerinin oluşturması ve çalışmada enlemesine-kesitsel bir desenin kullanılması, mevcut çalışmanın temel sınırlılıklarıdır. Çalışmada elde edilen bulguların genellenebilirlik düzeyini artırmak üzere kadın ve erkek sayısının eşit olduğu, farklı yaş aralıklarından bireylerin dâhil olduğu araştırmaların gerçekleştirilmesi gereklidir. Sınırlılıklarına rağmen, mevcut çalışmanın alanyazına katkılarının yanı sıra pratik doğurguları da bulunmaktadır. Bunlardan ilki, günümüzün önemli bir sorunu olan sosyal medya bağımlılığının önemli bir yordayıcısının yüz yüze iletişim yerine çevrimiçi iletişim tercihi olduğunun ortaya koyulmasıdır. Gençlerin yüz yüze iletişimi tercih etmelerini sağlamaya yönelik eğitimlerin ve politikaların geliştirilmesiyle birlikte sosyal medya bağımlılığı sorununun çözümünde önemli bir adım atılmış olacaktır. Reddedilme duyarlılığı gibi farklı bireysel değişkenler ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkilerin gelecekte daha fazla sayıda çalışmada incelenmesi gerekli görülmektedir. Ayrıca olumsuz nitelikli kişisel değişkenlerin sosyal medya bağımlılığı ve çevrimiçi iletişim tercihi ile ilişkilerinde cinsiyetin düzenleyici rolüne odaklanan daha fazla sayıda çalışmaya ihtiyaç olduğu aşikârdır. Bu ilişkilerde cinsiyetin düzenleyici etkisinin neden açığa çıktığının (ya da çıkmadığının) anlaşılması suretiyle sosyal medya bağımlılığıyla ilgili alınacak tedbirlerin cinsiyetler özelinde de sağlanması mümkün olacaktır.

Kaynakça

- Abbasi, Irum Saeed. 2019. "Social media addiction in romantic relationships: Does user's age influence vulnerability to social media infidelity?." *Personality and Individual Differences* 139: 277-280.
- Alheneidi, Hasah, Loulwah AlSumait, Dalal AlSumait, Andrew P. Smith. 2021. "Loneliness and problematic internet use during COVID-19 lock-down." *Behavioral Sciences* 11(1): 1-11.
- Baek, Young Min, Young Bae, Hyunmi Jang. 2013 "Social and parasocial relationships on social network sites and their differential relationships with users' psychological well-being." *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* 16(7): 512-517.
- Burke, Moira, Cameron Marlow, and Thomas Lento. 2010. "Social network activity and social well-being." In *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*: 1909-1912.
- Cacioppo, John T., James H. Fowler, Nicholas A. Christakis. 2009 "Alone in the crowd: the structure and spread of loneliness in a large social network." *Journal of Personality and Social Psychology* 97(6): 977-991.
- Caplan, Scott E. 2002 "Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument." *Computers in Human Behavior* 18(5): 553-575.

- Caplan, Scott E. 2003 "Preference for online social interaction: A theory of problematic Internet use and psychosocial well-being." *Communication Research* 30(6): 625-648.
- Caplan, Scott E. 2005 "A social skill account of problematic Internet use." *Journal of Communication* 55 (4): 721-736.
- Caplan, Scott E. 2010 "Theory and measurement of generalized problematic Internet use: A two-step approach." *Computers in Human Behavior* 26 (5): 1089-1097.
- Caplan, Scott E., Andrew C. High. 2007 "Online social interaction, psychosocial well-being, and problematic Internet use." *Internet addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*: John Wiley.
- Canoğulları Ayazseven, Özge, Fulya Cenkseven Önder. 2020 "Ergenlerde saldırganlık: Duygu düzenleme ve duygusal başa çıkmanın rolü." *Kastamonu Eğitim Dergisi* 28 (3): 1198-1208.
- Casale, Silvia, Stefano Lecchi, Giulia Fioravanti. 2015 "The association between psychological well-being and problematic use of Internet communicative services among young people." *The Journal of Psychology* 149(5): 480-497.
- Chidambaram, Vijayabanu, Karthikeyan Shanmugam, Satyanarayana Parayitam. 2022 "Parental neglect and emotional wellbeing among adolescent students from India: social network addiction as a mediator and gender as a moderator." *Behaviour & Information Technology* 42 (7): 839-887.
- Coduto, Kathryn D., Roselyn J. Lee-Won, Young Min Baek. 2020. "Swiping for trouble: Problematic dating application use among psychosocially distraught individuals and the paths to negative outcomes." *Journal of Social and Personal Relationships* 37(1): 212-232.
- Coyne, Sarah M., Laura M. Padilla-Walker, Emily Howard. 2013 "Emerging in a digital world: A decade review of media use, effects, and gratifications in emerging adulthood." *Emerging Adulthood* 1(2): 125-137.
- Cunningham, Simone, Chloe C. Hudson, Kate Harkness. 2021 "Social media and depression symptoms: a meta-analysis." *Research on Child and Adolescent Psychopathology* 49: 241-253.
- Davis, Richard A. 2001 "A cognitive-behavioral model of pathological Internet use." *Computers in Human Behavior* 17(2): 187-195.
- Davis, Richard A., Gordon L. Flett, Avi Besser. 2002. "Validation of a new scale for measuring problematic Internet use: Implications for pre-employment screening." *Cyberpsychology & Behavior* 5(4): 331-345.
- Demircioğlu, Zeynep Işıl, and Aslı Göncü Köse. 2020 "Mediating effects of self-esteem in the relationship between attachment styles and social media addiction among university students." *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 33: 8-18
- Demircioğlu, Zeynep Işıl, Aslı Göncü Köse. 2021. "Effects of attachment styles, dark triad, rejection sensitivity, and relationship satisfaction on social media addiction: A mediated model." *Current Psychology* 40: 414-428.
- Downey, Geraldine, Scott I. Feldman. 1996. "Implications of rejection sensitivity for intimate relationships." *Journal of Personality and Social Psychology* 70(6): 1327-1343.
- Erözkan, Atılğan. 2004. "Romantik ilişkilerde reddedilmeye dayalı incinebilirlik bilişsel değerlendirme ve başa çıkma." Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı ve Düzenleyici Etkiler

- Fan, Zeping, Ming Chen, Yaping Lin. 2022. "Self-control and problematic internet use in college students: the chain mediating effect of rejection sensitivity and loneliness." *Psychology Research and Behavior Management* 15: 459-470.
- Gao, Shuling, Mark Assink, Andrea Cipriani, Kangguang Lin. 2017 "Associations between rejection sensitivity and mental health outcomes: A meta-analytic review." *Clinical Psychology Review* 57: 59-74.
- Garris, Christopher P., Ken-ichi Ohbuchi, Hiroshi Oikawa, Monica J. Harris. 2011."Consequences of interpersonal rejection: A cross-cultural experimental study." *Journal of Cross-Cultural Psychology* 42(6): 1066-1083.
- Hashimoto, Hirofumi, Toshio Yamagishi. 2013. "Two faces of interdependence: Harmony seeking and rejection avoidance." *Asian Journal of Social Psychology* 16(2): 142-151.
- Hofstede, Geert. 1983. "National cultures in four dimensions: A research-based theory of cultural differences among nations." *International Studies of Management & Organization* 13(1-2): 46-74.
- Insights, Hofstede (2018). "Culture compass: Find your way across cultures." <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/turkey> (Erişim Tarihi: 04.11.2022).
- Kraut, Robert, Michael Patterson, Vicki Lundmark, Sara Kiesler, Tridas Mukophadhyay, William Scherlis. 1998. "Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being?." *American Psychologist* 53(9): 1017-1031.
- Lee, Zach Wai-Yu, Christy Mei-Kwan Cheung. 2014. "Problematic use of social networking sites: The role of self-esteem." *International Journal of Business and Information* 9 (2): 143-159.
- Maghsoudi, Rose, Jennifer Shapka, Pamela Wisniewski. 2020. "Examining how online risk exposure and online social capital influence adolescent psychological stress." *Computers in Human Behavior* 113: 1-9.
- Morahan-Martin, Janet, Phyllis Schumacher. 2003. "Loneliness and social uses of the Internet." *Computers in Human Behavior* 19(6): 659-671.
- Morgan, Charlie, Shelia R. Cotten. 2003. "The relationship between Internet activities and depressive symptoms in a sample of college freshmen." *CyberPsychology & Behavior* 6(2): 133-142
- Romero-Canyas, Rainer, Geraldine Downey, Kavita S. Reddy, Sylvia Rodriguez, Timothy J. Cavanaugh, Rosemary Pelayo. 2010 "Paying to belong: When does rejection trigger ingratiation?." *Journal of Personality and Social Psychology* 99(5): 1-39.
- Shan, Huanhuan, Zahari Ishak, Jingyi Li. 2021. "Rejection sensitivity and psychological capital as the mediators between attachment styles on social networking sites addiction." *Frontiers in Education*:1-10
- She, Rui, Phoenix Kit han Mo, Jibin Li, Xi Liu, Hong Jiang, Yonghua Chen, Le Ma, Joseph Tak fai Lau. 2023. "The double-edged sword effect of social networking use intensity on problematic social networking use among college students: The role of social skills and social anxiety." *Computers in Human Behavior* 140:1-10.
- Shensa, Ariel, Jaime E. Sidani, Beth L. Hoffman, Cesar G. Escobar-Viera, Eleanna M. Melcher, Brian A. Primack, Sara P. Myers, Jessica G. Burke. "Positive and negative social media experiences among young adults with and without depressive symptoms." 2021. *Journal of Technology in Behavioral Science* 6(2): 378-387.

- Shin, Mikyong, Jeeyon Lee, Yun Joo Chyung, Pyoung Won Kim, Sun Young Jung. 2016. "Integrating psychosocial and cognitive predictors of social networking service addiction tendency using structural equation modeling." *Psychologia* 59(4): 182-201.
- Stankovska, Gordana, Slagana Angelkovska, Svetlana Pandiloska Grncarovska. 2016. "Social networks use, loneliness and academic performance among university students." *Bulgarian Comparative Education Society* 4(1):1-7.
- Stritzke, Werner GK, Anh Nguyen, Kevin Durkin. 2004. "Shyness and computer-mediated communication: A self-presentational theory perspective." *Media Psychology* 6(1): 1-22.
- Şahin, Cengiz, Mustafa Yağcı. 2017. "Sosyal medya bağımlılığı ölçeği-yetişkin formu: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması." *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18 (1): 523-538.
- Tabachnick, Barbara G., Linda S. Fidell, Jodie B. Ullman. 2013. "Using multivariate statistics". Boston, MA: Pearson.
- Tu, Wei, Hui Jiang, Qingqi Liu. 2022 "Peer victimization and adolescent mobile social addiction: Mediation of social anxiety and gender differences." *International Journal of Environmental Research and Public Health* 19(17): 1-12.
- Valkenburg, Patti M., Jochen Peter. 2007. "Online communication and adolescent well-being: Testing the stimulation versus the displacement hypothesis." *Journal of Computer-Mediated Communication* 12(4): 1169-1182.
- Yang, Wenjie, Nobuaki Morita, Zhijuan Zuo, Kyoko Kawaida, Yasukazu Ogai, Tamaki Saito, Wenyan Hu. 2021 "Maladaptive perfectionism and internet addiction among Chinese college students: A moderated mediation model of depression and gender." *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18(5): 1-13.

